

**Het Effect van de Houding ten opzichte van Samenwerken op de Sociale
Interactie en Tevredenheid met de Leerervaring**

Laura Groot-Zevert

Studentnummer: S4026640

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: Mevr. Dr. J.A.M. Heesink

Tweede beoordelaar: Mevr. Drs. P. Hebbink

In samenwerking met: Emma van der Kooi, Merel Cats, Silke Mulder en Daphne Kruis

30 Juni 2024

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

The Effect of Attitude Towards Teamwork on Social Interaction and Satisfaction with the Learning Experience

Abstract

This study examines the relationship between the frequency of social interaction and satisfaction with the learning experience among students, and whether attitude towards collaboration moderates this relationship. A quantitative research design was employed, collecting data through self-reported questionnaires from psychology students at the University of Groningen. Results indicate that the frequency of offline meetings without a supervisor was negatively correlated with satisfaction for the 2021-2022 cohort, whereas no significant correlations were found for the 2023-2024 cohort. Attitude towards collaboration is a significant predictor for satisfaction but did not moderate the relationship. Practical implications underscore the importance of fostering qualitatively rich collaborative environments in education. Objective measures of social interaction and exploring attitudes towards collaboration to enhance educational practices should be the focus in future research.

Keywords: social interaction, learning experience, collaboration, student satisfaction, academic performance, psychology students

Samenvatting

Deze studie richt zich op de relatie tussen de frequentie van sociale interactie en de tevredenheid met de leerervaring bij studenten, bovendien of de houding ten opzichte van samenwerken deze relatie modereert. Een kwantitatieve onderzoeksopzet werd gehanteerd, waarbij gegevens werden verzameld via zelf gerapporteerde vragenlijsten onder psychologiestudenten aan de Rijksuniversiteit Groningen. De resultaten tonen aan dat de frequentie van offline ontmoetingen zonder supervisor voor cohort 2021-2022 negatief gecorreleerd was met tevredenheid, terwijl er voor cohort 2023-2024 geen significante correlaties werden gevonden. De houding ten opzichte van samenwerken is een significante voorspeller van tevredenheid, maar heeft geen modererend effect. Praktische implicaties benadrukken de noodzaak van kwalitatief rijke samenwerkingsomgevingen in het onderwijs. Toekomstig onderzoek zal zich moeten richten op het creëren van objectievere maatstaven voor sociale interactie, daarnaast zal het onderzoek zich moeten richten op de houding ten opzichte van samenwerken.

Trefwoorden: sociale interactie, leerervaring, samenwerking, studenttevredenheid, academische prestaties, psychologiestudenten

Het Effect van de Houding ten opzichte van Samenwerken op de Sociale Interactie en Tevredenheid met de Leerervaring

Universiteiten behoren studenten niet alleen te voorzien van een theoretisch kader, eveneens dienen zij begeleiding te bieden bij de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van persoonlijke vaardigheden die studenten later in hun professionele leven zullen benutten (Chmelárová & Pasiar, 2023). Met het oog op de toekomstige carrières van studenten na hun studie, vereist tussen de 70% en 80% van de banen een integratie van ideeën en inspanningen, waarbij samenwerken een essentiële vaardigheid is. Deze vaardigheid kan worden verworven en ontwikkeld door deelname aan coöperatief leren. Coöperatief leren is een leermethode in het onderwijs, gericht op het bevorderen van samenwerken, het verbeteren van prestaties en het ontwikkelen van interpersoonlijke competenties (Del Barco et al., 2018; Kennett et al., 1996). Door coöperatief leren toe te passen kunnen studenten gezamenlijke doelen bereiken, wat bijdraagt aan verbeterde academische prestaties en een hogere productiviteit in leeromgevingen. Bovendien stimuleert coöperatief leren de motivatie voor studie, een positieve houding ten opzichte van samenwerken, respect, sociale steun, groepscohesie en participatie (Del Barco et al., 2018; Laal & Ghodsi, 2012). Bijkomend hebben onderzoekers aangetoond dat coöperatief leren bij studenten het kritisch en constructief denken bevordert, de communicatievaardigheden verbetert, en de leesstrategieën optimaliseert. (Del Barco et al., 2018; Zakaria et al., 2013).

De geschiedenis van coöperatief leren laat zien dat er een verschuiving plaats gevonden heeft in onderwijsmethoden. Waarbij eerst individuele prestaties en competitie centraal stonden, is er nu meer aandacht voor een samenwerkingsgerichte aanpak, waarbij de leerling centraal staat. De opkomst van coöperatief leren in de jaren '70 en '80 markeerde een omslagpunt, met meer nadruk op de samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid en wederzijdse ondersteuning tussen studenten (Johnson et al., 1981). Hoewel de verschuiving in

onderwijsmethoden eerst voor weerstand zorgde, heeft coöperatief leren nu een brede acceptatie gevonden, mede dankzij de groeiende erkenning van het belang van interpersoonlijke vaardigheden in onderwijsinstellingen (Del Barco et al., 2018).

Coöperatief leren speelt een rol in het succes van studenten in academische en persoonlijke contexten (Babić et al., 2021; Feng et al., 2022). Daarnaast draagt coöperatief leren bij aan de ontwikkeling van eerlijkheid, samenwerking en respect (Del Barco et al., 2018; Zakaria et al., 2013). Ondanks dat de voordelen van coöperatief leren, is het toepassen van coöperatief leren in een universitaire setting lastig en heeft eerder onderzoek zich grotendeels gericht op lagere en middelbare scholen (Morton, 1991; Del Barco et al., 2018). De uitdaging van het toepassen van de coöperatieve leer methode binnen de universiteit ligt onder andere in hoe de structuur van cursussen georganiseerd is; het competitieve klimaat; de beperkte aandacht voor sociale vaardigheden binnen de universiteit en de overtuiging dat theoretische principes de boventoon voeren om tot academisch succes te komen (Darnon et al., 2009; Buchs et al., 2016). Bovendien wordt samenwerken niet altijd gunstig ontvangen door studenten. Mogelijk wordt dit veroorzaakt de verschillen in attitudes die studenten hebben ten opzichte van samenwerken. Door studenten een positieve leerervaring te bieden, zullen ze in de toekomst waarschijnlijk positiever tegenover samenwerken staan. Het feit dat studenten niet altijd positief staan tegenover samenwerken suggereert dat er nog ruimte is voor verdere ontwikkeling van de coöperatieve leer methode en de toepassing van coöperatief leren, zoals benadrukt door Burdett (2006) en Chiriac (2014).

Huidig onderzoek

Dit onderzoek richt zich op hoe de frequentie van sociale interactie tijdens groepsbijeenkomsten zonder begeleider, de houding ten opzichte van samenwerken, en hoe de leerervaring van bachelorthese studenten worden beïnvloed tijdens het schrijven van hun scriptie in kleine groepen. Mede door deze nieuwe inzichten kan de Universiteit van Groningen

het huidige onderzoek toepassen om cursussen met een samenwerkingscomponent beter af te stemmen op de behoeften van bachelorthese studenten, waardoor de tevredenheid van studenten kan worden verhoogd. Het hoofddoel van de bacheloropleiding is immers om studenten een positieve leerervaring te bieden. Op deze manier kan huidig onderzoek bijdragen aan het aanvullen van bestaande kennis over coöperatief leren onder universiteitsstudenten en helpt het bij de verfijning van benaderingen van coöperatief leren. Een online vragenlijst zal worden verspreid onder studenten Psychologie die momenteel bezig zijn met hun bachelorthese project. De bevindingen van dit onderzoek zullen helpen inzicht te krijgen in effectieve strategieën om samenwerking en tevredenheid te bevorderen onder studenten die bezig zijn met het bachelorthese onderzoek.

Sociale interactie

Door sociale interactie worden studenten aangemoedigd om actief deel te nemen aan het leerproces, waardoor ze zich meer betrokken voelen bij de lesstof en gemotiveerder zijn om te leren. Bovendien kan sociale interactie bijdragen aan het opbouwen van positieve relaties tussen studenten, wat een gevoel van gemeenschap en ondersteuning kan bevorderen, wat op zijn beurt de tevredenheid met de leerervaring kan vergroten. Bijvoorbeeld, León-del-Barco et al. (2018) benadrukken de rol van verbale vaardigheid, cognitieve stijl en sociale oriëntatie binnen groepen voor studenttevredenheid in een validatiestudie onder 375 studenten. Dit ondersteunt het idee dat een positieve relatie kan bestaan tussen sociale interactie en de tevredenheid met de leerervaring van studenten. Studenten die vaker gebruikmaken van de gelegenheid om sociaal te interacteren, zijn mogelijk ook meer tevreden met hun leerervaring.

Onderzoekers zoals Zakaria et al. (2013) wijzen in een experimentele studie op de verhouding tussen de mogelijkheid tot ontwikkeling, interactie en het delen met vrienden in samenwerkend leren bij 61 leerlingen. De resultaten toonden een significant verschil tussen de niet-samenwerkende groep en de samenwerkende groep. De inhoudsanalyse toonde dat de

groep die samenwerkte, beter in staat waren hun begrip van het desbetreffende vak te vergroten en hierdoor hun zelfvertrouwen verder te ontwikkelen (Zakaria et al., 2013). Het is mogelijk dat studenten die de gelegenheid hebben om sociaal met elkaar te interacteren, en hier vaak gebruik van maken, positieve ontwikkelingen doormaken tijdens het samenwerkingsproces. Een hogere frequentie van sociale interactie binnen coöperatieve leergroepen kan wellicht leiden tot gunstige resultaten voor de leerervaring, wat uiteindelijk de tevredenheid ten goede zal komen. Liu en Xu (2023) hebben sociale interactie onderzocht als een stimulans voor actief, samenwerkend en sociaal leren onder studenten, wat de betrokkenheid, motivatie voor studeren en prestaties kan verbeteren. In deze studie wordt sociale interactie gezien als bevorderlijk voor samenwerking, kennisdeling, het opbouwen van relaties en het betrekken van diverse groepen via interactieve programma's. De bevindingen uit deze studie van Liu en Xu (2023) sluiten aan bij de bevindingen van León-del-Barco et al. (2018) en Zakaria et al. (2013).

Feng et al. (2022) onderzochten 120 universitaire studenten en richtten zich op sociale interactie, met speciale aandacht voor praktische aspecten zoals zelfgekozen groepssamenstelling op basis van sociale connecties. Hier concentreerden zij zich op de rol van effectieve communicatie en coördinatie, ondersteund door gevestigde interactiepatronen voor samenwerkend leren. Feng et al (2022), benadrukken dat sociale interactie nodig is om conflicten op te lossen, te onderhandelen, ondersteuning te bieden en groepscohesie te bevorderen. Uit deze surveystudie blijkt dat de waargenomen sociale nabijheid tot groepsleden positief gerelateerd is aan tevredenheid over coöperatief leren. Bovendien wijzen ze op geslachtsverschillen, waarbij mannelijke studenten over het algemeen meer tevreden zijn over samenwerken dan vrouwen. In tegenstelling tot de bevindingen van Zakaria et al. met betrekking tot wiskundeprestaties, vonden Kromrey & Purdom (1995) geen significant verschil in prestatie-effecten bij verschillende instructiemethoden, waaronder coöperatief leren, onder een groep van 95 bachelor studenten. Deze tegenstrijdigheid zou mogelijk kunnen worden

verklaard door het feit dat in de studie van Kromrey & Purdom (1995) geen specifieke focus lag op het ontwikkelen van interpersoonlijke vaardigheden.

De bovengenoemde studies hebben verschillende aspecten van sociale interactie onderzocht, waaronder sociale nabijheid, sociale oriëntatie, de mogelijkheid tot interactie en de context waarin sociale interactie plaatsvindt. In dit onderzoek wordt sociale interactie gemeten aan de hand van de totale frequentie van bijeenkomsten die studenten hebben zonder begeleider. Het idee hierachter is dat er vaker sociale interactie plaatsvindt wanneer studenten elkaar vaker ontmoeten. De studenten hebben voor het schrijven van hun scriptie ook contractueel vastgelegd wat hun idee van samenwerken is en wat ze onder samenwerken verstaan. Aangezien studenten vrij zijn om onderling (zonder begeleider) zo veel bijeenkomsten te organiseren als ze willen, zullen de variaties in het totale aantal bijeenkomsten voornamelijk worden beïnvloed door de bijeenkomsten zonder begeleider. Daarom wordt verondersteld dat de frequentie van bijeenkomsten van bachelorthese groepen zonder begeleider een goede indicator is voor de hoeveelheid sociale interactie die plaatsvindt.

Tevredenheid met de leerervaring

Er zijn verschillende factoren die van invloed zijn op de tevredenheid met de leerervaring. Parahoo et al. (2015) definieerden in hun onderzoek onder 834 studenten tevredenheid met de leerervaring als het algemene gevoel van voldoening dat studenten ervaren met betrekking tot hun leerproces. Ze wilden identificeren welke factoren studenten waarnemen als invloeden op hun tevredenheid in een online omgeving. Uit de resultaten bleek dat empathie een belangrijke rol speelde bij het beïnvloeden van tevredenheid, waarbij kenmerken zoals een zorgzame benadering, een positieve houding naar studenten, snel reageren op vragen en bereidheid tot ondersteuning van hen werden omvat. In een kleine groep studenten, zoals bij een bachelorthese, zou kunnen worden verwacht dat frequente sociale interactie leidt tot meer gelegenheden om empathie te tonen en positieve ondersteuning te bieden. Hierdoor zouden

studenten die meer betrokken zijn bij dergelijke interacties naar verwachting een hogere mate van tevredenheid met hun leerervaring hebben, wat aansluit bij dit onderzoek.

In een ander onderzoek van Richardson en Swan (2019) onder 97 studenten, werd de rol van sociale aanwezigheid in online leeromgevingen onderzocht in relatie tot de percepties van studenten over leren en tevredenheid met de instructeur. Zij benadrukten het belang van interactie tussen studenten in online leeromgevingen, waar sociale aanwezigheid significant geassocieerd werd met een waargenomen leerervaring en tevredenheid met de instructeur. Het stimuleren van sociale interactie en het creëren van een gevoel van sociale nabijheid onder studenten en instructeurs kan naar verwachting bijdragen aan een verbetering van de tevredenheid met de leerervaring. Als de interactie met de instructeur een goede voorspeller is van tevredenheid met de leerervaring, kan de interactie tussen studenten wellicht ook zorgen voor een gevoel van sociale nabijheid en een hogere mate van tevredenheid met de leerervaring bevorderen. So en Bush (2008) onderzochten in een empirische studie de factoren die de tevredenheid van 48 studenten bij collaboratief leren beïnvloeden. Ze toonden aan dat sociale omgevingsfactoren, zoals interacties en de leeromgeving, van invloed zijn op het gevoel van verbondenheid, betrokkenheid en tevredenheid. Als deze factoren door middel van frequentere sociale interactie meer een plek kunnen krijgen in het samenwerkingsproces, kan dit wellicht zorgen voor een hogere mate van tevredenheid met de leerervaring. De bovenstaande onderzoekers hebben geprobeerd te identificeren welke factoren studenten waarnemen als invloeden op hun tevredenheid, met een focus op sociale interactie, empathie van docenten, en sociale aanwezigheid in online leeromgevingen. Hierbij is aangetoond dat een positieve sociale omgeving, effectieve interacties tussen studenten en docenten, en een gevoel van gemeenschap allemaal bij kunnen dragen aan een hogere tevredenheid met de leerervaring.

In lijn hiermee wordt verwacht dat studenten die frequenter sociale interacties hebben met hun medegroepsleden over het algemeen meer tevreden zijn met hun ervaringen met samenwerkend leren.

Hypothese 1: Een toename in de frequentie van sociale interactie gaat gepaard met de tevredenheid met de leerervaring.

De houding ten opzichte van samenwerken

De diversiteit in ervaringen met samenwerken binnen de studentenpopulatie wordt benadrukt door de uiteenlopende voorbereidende onderwijsachtergronden van studenten. Deze diversiteit neemt verder toe door de toenemende internationalisering. Deze diversiteit in ervaring met samenwerken kan leiden tot uiteenlopende houdingen ten opzichte van samenwerken, wat vervolgens invloed kan hebben op de leerervaring. Chmelárová en Pasiar (2023) hebben bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar de attitudes van 148 studenten ten opzichte van samenwerken, inclusief de redenen voor positieve en negatieve attitudes, en hun tevredenheid met verschillende aspecten van samenwerken. Er werd een significant verschil gevonden in de evaluatie van verschillende aspecten van samenwerken tussen verschillende groepen studenten. Studenten met een positieve houding hechtten meer belang aan teamrelaties, waren meer tevreden over erkenning voor goede prestaties en hadden meer prioriteit voor het helpen van anderen dan studenten met negatieve attitudes (Chmelárová & Pasiar, 2023). Het zou kunnen zijn dat studenten die positiever tegenover samenwerken staan, vaker interacteren in hun samenwerkingsproces. Dit kan bijvoorbeeld komen doordat zij meer belang hechten aan het helpen van anderen, wat de tevredenheid met de leerervaring positief kan bevorderen.

Rudawska (2017) onderzocht de invloed van samenwerkingservaringen op de houding van 105 studenten ten opzichte van samenwerken. Ze ontdekten dat de aanwezigheid van leiders en ondersteunende voorwaarden voor samenwerken verband hielden met de perceptie van teamwork-effectiviteit, terwijl eerlijkheid in teamprojecten gerelateerd was aan de voorkeur van

studenten om in teams te werken. De studie benadrukte het belang van instructeurs die teamworkprojecten ondersteunen en het creëren van een gunstig klimaat voor teamwork aan universiteiten om een positieve houding ten opzichte van teamwork te bevorderen. De rol van de supervisor kan dus een sleutelrol spelen in de houding ten opzichte van samenwerken van studenten. Tijdens de bijeenkomsten van de bachelorthese komen studenten ook samen met de begeleider. Hoewel deze bijeenkomsten voor elke groep min of meer even vaak plaatsvinden, bieden ze een gelegenheid om de houding ten opzichte van samenwerking tussen studenten te bevorderen. Dit kan uiteindelijk zorgen voor een hogere mate van tevredenheid met de leerervaring.

De bevindingen van het onderzoek van Yesuf en Anshu (2022) suggereren dat collaboratief schrijven een positieve invloed heeft op de houding van studenten ten opzichte van het leren van schrijfvaardigheid in het Engels. Studenten die samenwerkten aan schrijftaken vertoonden een verbeterde attitude ten opzichte van het leren van schrijfvaardigheid in vergelijking met studenten die individueel werkten. Het lijkt erop dat het ervaren van samenwerkend leren mogelijk bijdraagt aan een positieve houding ten opzichte van het vak, waardoor studenten de samenwerking wellicht positiever zullen beoordelen. De resultaten van het observationele onderzoek van Wengrowicz et al. (2018) suggereren dat de kwaliteit van interactie en begrip tussen studenten en instructeurs de belangrijkste voorspellers zijn van studenttevredenheid. Daarnaast bleek de bestaande houding van studenten ten opzichte van interactief groepsonderwijs ook een significante factor te zijn bij het voorspellen van studenttevredenheid.

Op basis van deze onderzoeken wordt verwacht dat een positieve houding ten opzichte van samenwerken de frequentie van sociale interactie tussen studenten en hun tevredenheid met de leerervaring kan beïnvloeden. Studenten met een positieve houding zullen waarschijnlijk meer geneigd zijn om effectief samen te werken, wat kan leiden tot een versterkte relatie tussen

de frequentie van sociale interactie en tevredenheid met de leerervaring. Elementen zoals culturele achtergrond, opvoeding en het spreken in moedertaal kunnen allemaal van invloed zijn op hoe individuen denken over samenwerken en de bereidheid van hen om deel te nemen aan groepsactiviteiten.

Hypothese 2: Een hogere frequentie van sociale interactie zal sterker geassocieerd zijn met een hogere tevredenheid met de leerervaring bij studenten die een positieve houding hebben ten opzichte van samenwerken, in vergelijking met studenten die een negatieve houding hebben.

Methode

Participanten

In dit onderzoek werd in verschillende jaren een selecte steekproef afgenomen bij psychologiestudenten aan de Rijksuniversiteit Groningen, die op dat moment bezig waren met hun bachelorthese in groepen van vijf of zes studenten, waarbij elke student individueel een these schreef. De steekproef bestond uit deelnemers die de vragenlijst invulden in het academisch jaar 2020-2021 of in het academisch jaar 2023-2024. De totale populatie studenten bestond uit 575 studenten in 2020-2021 en 495 studenten in 2023-2024. In 2020-2021 namen 178 van de 575 benaderde studenten deel aan het onderzoek, wat resulteerde in een responspercentage van 31.0%. In 2023-2024 namen 132 van de 495 benaderde studenten deel, wat een responspercentage van 26.7% opleverde.

Niet alle verzamelde gegevens bleken bruikbaar. In 2020-2021 was er een uitvalpercentage van 5.6% en in 2023-2024 een uitvalpercentage van 6.1%. Deze uitval werd veroorzaakt door diverse factoren, waaronder: het incorrect invullen van de controlevariabelen; het aangeven van oneerlijk invullen van de vragenlijst; en het melden van individueel werken. Daarnaast konden verscheidene deelnemers uit 2020-2021 niet worden gebruikt vanwege het ontbreken van metingen voor de houding ten opzichte van samenwerken en sociale

interactie in de eerste helft van 2021. Uiteindelijk waren de gegevens van 75 deelnemers uit 2020-2021 bruikbaar (22.7% man, 76.0% vrouw, 1.3% anders). De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 22.11 jaar ($SD = 1.68$, minimale leeftijd = 20 jaar, maximale leeftijd = 27 jaar). Voor het cohort 2023-2024 waren de gegevens van 78 deelnemers bruikbaar (17.9% man, 82.1% vrouw). De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 22.77 jaar ($SD = 3.81$, minimale leeftijd = 20 jaar, maximale leeftijd = 42 jaar).

Procedure

De gegevens voor dit onderzoek werden verzameld via een vragenlijst die halverwege het bachelorthese onderzoek werd afgenomen. Met behulp van deze vragenlijst werden verschillende variabelen met betrekking tot het samenwerkingsproces binnen bachelorthese groepen gemeten. Voorafgaand aan de gegevensverzameling van het onderzoek werd het onderzoeksvoorstel geregistreerd bij de Ethische Commissie van de faculteit Gedrags- en Sociale Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. De deelname aan de studie was vrijwillig en anoniem, waarbij elke deelnemer voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst toestemming gaf voor de verwerking van de gegevens. Op elk moment kon er gestopt met het invullen van de vragenlijst. In de vragenlijst stond duidelijk aangegeven dat de verstrekte gegevens vertrouwelijk zouden worden behandeld, daarnaast werden geen beloningen geboden voor deelname. De vragenlijst werd verspreid via een link die per e-mail naar de psychologiestudenten werd gestuurd door de secretaresse van de afdeling Psychologie. Na één week werd een herinneringsmail gestuurd. Daarnaast hebben de onderzoekers de link van de vragenlijst gedeeld op het sociale netwerkplatform WhatsApp, waar psychologiestudenten deelnamen. Bovendien werden er posters opgehangen in het Heymansgebouw, dat behoort tot de faculteit van Gedrags- en Sociale Wetenschappen. Ook werden psychologiestudenten aangesproken in de kantine en bij collegezalen en kregen hier posters uitgereikt. De posters bevatten een QR-code, die door studenten gescand kon worden voor direct toegang tot de

vragenlijst. De gegevens werden verzameld tussen week 10 en 14, van de in totaal 20 weken durende onderzoeksprojecten.

Materialen

Voor het meten van de verschillende variabelen van samenwerkend leren in de bachelorthese groepen werd gebruikgemaakt van een Engelstalige, online vragenlijst bestaande uit 10 schalen met in totaal 68 items. De schalen omvatten waargenomen samenwerking, tevredenheid met de leerervaring, (SLE), welzijn, positieve interdependentie, groepscohesie, individuele controle, de rol van de supervisor, houding tegenover samenwerkend leren, houding tegenover teamwork, en fysieke aanwezigheid als frequentie sociale interactie. Ook werden er demografische gegevens en informatie over de deelnemers en hun bachelorthese groep verzameld, zoals groepsgrootte, nationaliteit, geslacht, leeftijd en verhouding man/vrouw per groep. De vragenlijst werd ontworpen met behulp van Qualtrics software, versie april 2024, (Qualtrics, Provo, USA). Hieronder worden enkel de schalen besproken die relevant zijn voor het onderzoek.

Sociale interactie

Om sociale interactie te meten werden vier vragen gesteld over de frequentie van verschillende soorten bijeenkomsten, zowel online als offline, zonder de aanwezigheid van een begeleider. De studenten konden de frequentie van de sociale interactie aangeven op de vragen: “Apart from meetings, how often have you met online (Skype, Zoom, Collaborate, etc.) with at least one of your group members without your supervisor?”, “Apart from these meetings, how often have you met offline (at the faculty, at home, etc.) with at least one of your group members without your supervisor?”, “Apart from these online and offline meetings, how often have you worked together with others online (using the Blackboard environment, Google tools, and email communication, without messengers like WhatsApp)?” en “How often have you worked together with others online using WhatsApp or other

messengers?”. Gezien de mogelijkheid tot vervanging tussen verschillende vormen van interactie (bijvoorbeeld het vervangen van een offline vergadering door een online vergadering), werd er geen enkelvoudig samengesteld concept ontwikkeld om de algehele sociale interactie te meten. In plaats daarvan werden deze vier aspecten van interactie beschouwd als afzonderlijke variabelen.

Tevredenheid met de leerervaring

De tevredenheid over de leerervaring werd beoordeeld aan de hand van een zelfgemaakte schaal met 10 items, ontwikkeld door studenten die eerder hun bachelorthese hadden afgerond. Deze schaal was gebaseerd op het begrip leertevredenheid zoals beschreven door So & Brush (2008), die het omschreven als een emotionele uitkomst die de reactie van de leerling op de waarden en kwaliteit van het leerproces weerspiegelt. De studenten creëerden een 5-punts Likertschaal waarop deelnemers hun mate van overeenstemming konden aangeven, variërend van "Niet mee eens" tot "Mee eens". Voorbeelden van uitspraken op deze schaal waren onder andere: “Gain a lot of useful knowledge”, “Expand my research skills”, “Apply previously acquired knowledge/skills” en “Learn from my group (including supervisor)”. Daarnaast waren er stellingen over tevredenheid met de tijdsbesteding tijdens vergaderingen en de communicatie van ideeën en informatie opgenomen. De interne consistentie van de 10 items die in dit onderzoek werden gebruikt, was hoog, met een Cronbach's alfa van 0.81. Dit gaf aan dat de items in de schaal betrouwbaar waren in het meten van de tevredenheid over de leerervaring.

Houding ten opzichte van samenwerken

De houding ten opzichte van samenwerken werd beoordeeld aan de hand van een schaal bestaande uit 12 items en is alleen gemeten in het studie jaar 2023-2024. Deze vragenlijst was gebaseerd op aanbevelingen van Vallejo (2006) met betrekking tot de constructie van schalen voor het meten van attitudes in de psychologie en het onderwijs. De

studenten creëerden een 5-punts Likertschaal waarop deelnemers hun houding ten opzichte van samenwerken konden aangeven, variërend van "Niet mee eens" tot "Mee eens".

Voorbeeldvragen op deze schaal waren onder andere: "Working in a group increases my interest and motivation for the topics covered", "Teamwork is important for my training", en "Teamwork seems a waste of time to me". De interne consistentie van de 12 items die in dit onderzoek werden gebruikt, was hoog, met een Cronbach's alfa van 0.820.

Resultaten

Beschrijvende Statistieken en Correlaties

Er waren in totaal 65 deelnemers in Cohort 2020-2021 die zowel de vragen over sociale interactie en tevredenheid hebben beantwoord. In Cohort 2023-2024 waren er in totaal 60 deelnemers die de vragen over sociale interactie, tevredenheid, en hun houding ten opzichte van samenwerking hadden beantwoord. Hieronder worden de gemiddelden

Tabel 1

Gemiddelden, standaarddeviaties en steekproefgroottes Cohorten 2020-2021 & 2023-2024

Variabele	Cohort 2020-2021			Cohort 2023-2024		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Online ontmoetingen zonder supervisor	3.79	2.70	72	4.25	3.29	68
Offline ontmoetingen zonder supervisor	4.67	2.12	72	2.79	1.55	68
Samenwerken online zonder chatapps	2.50	2.08	72	3.38	2.37	68
Samenwerken via chatapps	2.19	1.02	72	2.16	1.00	68
Tevredenheid	4.02	0.78	65	4.25	0.44	64
Houding t.o.v. samenwerken	-	-	-	3.91	0.62	60

Het gemiddelde aantal offline ontmoetingen zonder supervisor was significant hoger ($t(129.9) = 5.98, p < .001$) in cohort 2020-2021 ($M = 4.67, SD = 2.12$) in vergelijking met

cohort 2023-2024 ($M = 2.79$, $SD = 1.55$). Dit suggereert dat deelnemers in cohort 2020-2021 veel vaker offline bijeenkwamen zonder supervisor dan die in cohort 2023-2024. Dit is niet gecompenseerd met online ontmoetingen, deze verschillen niet ($t(129.6) = -0.90$, $p = .371$). Studenten in cohort 2023-2024 ($M = 3.38$, $SD = 2.37$) hebben wel significant meer samengewerkt online ($t(133.4) = -2.34$, $p = .021$) dan in cohort 2020-2021 ($M = 2.50$, $SD = 2.08$). Voor chatapps was er geen verschil. Tot slot waren studenten in cohort 2023-2024 over het algemeen iets meer tevreden ($t(102.4) = -2.11$, $p = .037$).

Tabel 2

Correlaties voor Cohorten 2020-2021 (onder de diagonaal, $n = 65$) en 2023-2024 (boven de diagonaal, $n = 60$).

Variabele	1	2	3	4	5	6
1. Online ontmoetingen zonder supervisor	-	.00	.09	.03	.07	.03
2. Offline ontmoetingen zonder supervisor	-.00	-	-.06	-.01	-.19	-.29*
3. Samenwerken online zonder chatapps	.30*	.00	-	-.10	-.10	-.09
4. Samenwerken via chatapps	-.06	-.27*	-.17	-	.13	-.03
5. Tevredenheid met de leerervaring (SLE)	.21	-.35**	-.03	.11	-	.56**
6. Houding t.o.v. samenwerken (Attitude)	-	-	-	-	-	-

*Noot: * $p < .05$, ** $p < .01$*

De correlaties tussen de frequentie van verschillende soorten ontmoetingen en samenwerkingen zijn over het algemeen laag. Dit wijst erop dat deze activiteiten redelijk onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd door de deelnemers. Opmerkelijk is dat zowel de positieve correlatie tussen online ontmoetingen en online samenwerking ($r = .30$, $p = .011$), en de negatieve correlatie tussen offline ontmoetingen en samenwerken via chatapps ($r = -.27$, $p = .022$) in het 2020-2021 cohort waren verdwenen in het 2023-2024 cohort.

Een onverwachte bevinding is de negatieve correlatie tussen de frequentie van offline ontmoetingen zonder supervisor en de houding ten opzichte van samenwerken ($r = -.29$, $p = .022$) in het 2023-2024 cohort. Dit suggereert dat deelnemers die vaker offline zonder supervisor bijeenkomen, een negatievere houding hebben ten opzichte van samenwerken.

Dit is een onverwachte bevinding de verwachting is dat mensen die vaker afspreken, een meer positieve houding hebben tegenover samenwerken.

Een andere opmerkelijke negatieve correlatie is tussen de frequentie van offline ontmoetingen zonder supervisor en de tevredenheid met de leerervaring (SLE) binnen het 2020-2021 cohort ($r = -.35, p = .004$). Dit suggereert dat deelnemers die vaker offline bijeenkomen zonder supervisor, minder tevreden zijn met hun leerervaring. Dit komt waarschijnlijk doordat COVID-19 toen een grote rol speelde in het leven van mensen.

Tot slot is er een sterke positieve correlatie tussen tevredenheid met de leerervaring en de houding ten opzichte van samenwerken ($r = .56, p < .001$) binnen het 2023-2024 cohort. Dit wijst erop dat deelnemers die meer tevreden zijn met hun leerervaring ook een positievere houding hebben ten opzichte van samenwerken.

De resultaten bieden geen ondersteuning voor de eerste hypothese. De data voor cohort 2020-2021 toonden een significante negatieve correlatie tussen offline ontmoetingen en tevredenheid. Voor cohort 2023-2024 waren er geen significante correlaties tussen de frequentie van sociale interactie (zowel online als offline) en de tevredenheid.

Regressieanalyse voor interactie-effecten

De regressieanalyses zijn uitgevoerd om te onderzoeken of de frequentie van sociale interactie, de houding ten opzichte van samenwerken, en hun interactie significante voorspellers zijn van de tevredenheid met de leerervaring (SLE). De vier verschillende vormen van sociale interactie worden los van elkaar getest. Hierbij bevat model 1 de frequentie van de betreffende sociale interactie en de houding ten opzichte van samenwerken als positieve voorspellers. Bij model 2 wordt vervolgens de interactieterm tussen de frequentie van de betreffende sociale interactie en de houding ten opzichte van samenwerken toegevoegd.

Tabel 3

Regressieanalyses binnen cohort 2023-2024 waarbij tevredenheid met de leerervaring voorspeld door houding ten opzichte van samenwerking, de verschillende vormen van sociale interactie, en hun interactie-effect (n = 60)

Variabele	<i>B (t)</i>	<i>R²</i>	<i>B (t)</i>	<i>R²</i>	<i>Sig. R²</i>
	Model 1	Model 1	Model 2	Change	Change
Online ontmoetingen	0.02 (0.51)	.32**	0.03 (0.50)	< .01	.984
Houding t.o.v. samenwerken	0.22 (5.12**)		0.22 (5.07**)		
Interactie term	-		< -0.01 (-0.02)		
Offline ontmoetingen	0.01 (0.12)	.32**	0.01 (0.19)	< .01	.795
Houding t.o.v. samenwerken	0.22 (4.93**)		0.22 (4.82**)		
Interactie term	-		0.01 (0.26)		
Samenwerken online zonder chatapps	-0.02 (-0.53)	.32**	-0.02 (-0.52)	< .01	.917
Houding t.o.v. samenwerken	0.22 (5.07**)		0.22 (4.99**)		
Interactie term	-		< -0.01 (-0.10)		
Samenwerken via chatapps	0.08 (1.52)	.34**	0.08 (1.48)	< .01	.908
Houding t.o.v. samenwerken	0.22 (5.28**)		0.22 (5.23**)		
Interactie term	-		< 0.01 (0.12)		

*Noot: * p < .05, ** p < .01*

In lijn met de correlaties werd ook bij de regressieanalyses geen significante associatie tussen de verschillende vormen van sociale interactie en tevredenheid gevonden. De regressieanalyses ondersteunen de eerste hypothese dus ook niet. De regressieanalyses toonden echter wel aan dat houding ten opzichte van samenwerken positief samenhang met tevredenheid, ongeacht de vorm van sociale interactie in het model.

De tweede hypothese, dat de frequentie van sociale interactie sterker geassocieerd zou zijn met tevredenheid bij studenten met een positieve houding ten opzichte van samenwerken, werd niet ondersteund. Het interactie-effect was bij geen van de vier vormen van sociale interactie significant (alle $R^2_{\text{Change}} < .01$, alle $p > .750$).

Discussie

Inconsistente en Onverwachte Resultaten

Het gemiddelde aantal offline ontmoetingen zonder supervisor was significant hoger in 2020-2021. Daarnaast toonde de data een significante negatieve correlatie tussen deze offline ontmoetingen en tevredenheid met de leerervaring. Dit onverwachte resultaat impliceert dat meer frequent contact niet altijd leidt tot hogere tevredenheid onder studenten.

Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat studenten vaker afspreken wanneer ze de begeleiding als onvoldoende ervaren of wanneer ze de these als bijzonder uitdagend beschouwen, wat kan resulteren in negatieve ervaringen en stress. Deze bevinding roept de vraag op of studenten elkaar vaker opzoeken voor steun wanneer zij weinig leerervaring opdoen. Er lijkt sprake te zijn van een complexe dynamiek: normaal gesproken zou veel sociaal contact een betere leerervaring moeten geven, maar een beperkte leerervaring kan juist leiden tot een toename in onderlinge steun. Om te bepalen welke verklaring juist is, zou toekomstig onderzoek gericht moeten zijn hoe verschillende methoden kunnen worden toegepast, zoals kwalitatieve interviews om te begrijpen waarom studenten elkaar opzoeken en hoe zij hun leerervaringen en sociale interacties beleven.

De regressieanalyse toonde aan dat de houding ten opzichte van samenwerken een significante voorspeller was van tevredenheid met de leerervaring. Echter de interactieterm was niet significant, wat betekent dat de frequentie van sociale interactie niet verschillend geassocieerd bleek te zijn met tevredenheid tussen studenten met verschillende attitudes ten opzichte van samenwerken. Dit impliceert dat andere factoren mogelijk een grotere impact hebben op tevredenheid met de leerervaring dan de mate van sociale interactie en de houding ten opzichte van samenwerken op zichzelf. Individuele verschillen, zoals cultuur en opvoeding, kunnen binnen studentengroepen de manier waarop sociale interactie wordt ervaren wellicht beïnvloeden en daarmee ook de tevredenheid. Hierbij spelen de

omstandigheden rondom de COVID-19 pandemie mogelijk een rol in de mate waarin studenten elkaar offline hebben ontmoet. Na de periode van coronamaatregelen is het denkbaar dat er een grotere behoefte onder studenten is om elkaar offline te ontmoeten. Echter, bezorgdheid over het virus of gewenning aan verminderde sociale activiteiten kan deze behoefte negatief hebben beïnvloed. Deze omstandigheden zouden kunnen verklaren waarom offline interacties in 2021-2022 negatief correleerden met tevredenheid met de leerervaring.

Beperkingen van het Onderzoek

Deze studie heeft enkele beperkingen, zoals de zelf gerapporteerde frequentie van sociale interactie, die potentieel tot vertekening (bias) kunnen leiden. Zelf gerapporteerde studies zijn vatbaar voor bias omdat respondenten geneigd kunnen zijn sociaal wenselijke antwoorden te geven, wat de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de gegevens kan beïnvloeden, vooral bij onderwerpen zoals sociale interactie waar percepties kunnen variëren. Daarnaast kan herinneringsbias een rol spelen, waarbij respondenten mogelijk niet nauwkeurig kunnen herinneren hoe vaak of op welke manier ze sociale interacties hebben gehad. Een verdere beperking was de opzet van de schaal voor sociale interacties, aangezien de verschillende aspecten van interactie elkaar soms logisch kunnen uitsluiten. Bijvoorbeeld, offline samenwerken en samenwerken via WhatsApp kunnen elkaar negatief beïnvloeden, zoals bleek uit de gegevens van 2021. Dit benadrukt de complexiteit van sociale interacties binnen studenten tijdens de bachelorthese, waarbij de aard en impact van verschillende vormen van interactie niet eenvoudig in één schaal te vangen zijn.

Het is belangrijk op te merken dat deze bevindingen specifiek zijn voor één universitaire faculteit en niet noodzakelijkerwijs representatief zijn voor andere universiteiten of disciplines. Daarnaast is een bachelorthese uniek vanwege de individuele aard. Hierbij is het mogelijk dat samenwerking beter gedijt in kleinere projecten of bij vrijwillige

samenwerking, een aspect dat verdere verkenning verdient. Generalisatie naar alle vormen van samenwerking op universiteiten is dan ook complex en vereist meer onderzoek in diverse contexten. De inconsistente resultaten tussen de academische jaren 2021-2022 en 2023-2024 wijzen op mogelijke invloeden van externe factoren zoals de COVID-19-pandemie, wat het interpretatiekader van dit onderzoek bemoeilijkt.

Theoretische Implicaties

Eerdere studies (zoals Del Barco et al., 2018; Zakaria et al., 2013) hebben aangetoond dat coöperatief leren kan bijdragen aan verbeterde academische prestaties, motivatie, en sociale vaardigheden zoals communicatie en samenwerking tussen studenten. Hoewel eerdere literatuur de voordelen van interactie binnen coöperatieve groepen ondersteunt, laten de resultaten van dit onderzoek zien dat de frequentie van dergelijke interacties op zichzelf niet significant bijdraagt aan de tevredenheid met de leerervaring onder bachelorthese studenten. De onderzoekers Parahoo et al. (2015) en Richardson en Swan (2019) benadrukken het belang van sociale aanwezigheid en interactie voor tevredenheid met de leerervaring. De bevindingen van dit onderzoek ondersteunen echter dat de frequentie van sociale interactie zonder begeleider géén directe invloed heeft op de tevredenheid van studenten tijdens het schrijven van hun scriptie. Andere factoren, zoals de ervaren kwaliteit van sociale interacties, waarbij sociale steun een grotere rol speelt, en de context van deze interacties, kunnen mogelijk een grotere impact hebben op hoe studenten hun leerervaring beoordelen. Chmelárová & Pasiar (2023) en Yesuf en Anshu (2022) hebben aangetoond dat een positieve houding ten opzichte van samenwerken kan leiden tot verbeterde teamrelaties en tevredenheid over samenwerkingsresultaten. Dit onderzoek bevestigt dit verband, waarbij een positieve houding ten opzichte van samenwerken een significante voorspeller is van tevredenheid met de leerervaring, ondanks dat de interactieterm zelf niet significant bleek.

Praktische Implicaties

Allereerst benadrukken de resultaten het belang van het bevorderen van een positieve houding ten opzichte van samenwerking onder studenten. Door studenten aan te moedigen om constructief te participeren in groepsactiviteiten kunnen onderwijsinstellingen de tevredenheid met de leerervaring vergroten, zelfs wanneer de frequentie van interacties op zichzelf geen directe invloed lijkt te hebben. Het is niet alleen de hoeveelheid interactie die telt, maar ook hoe deze interacties worden ervaren door studenten. Het aanbieden van richtlijnen of trainingen voor zowel studenten als docenten om de effectiviteit van deze interacties te verbeteren, zou een waardevolle toevoeging kunnen zijn. Verder kan het onderzoek leiden tot heroverweging van het beleid ten aanzien van fysieke bijeenkomsten. Gezien de negatieve samenhang tussen fysieke bijeenkomsten en de leerervaring in sommige cohorten, kan het stimuleren of verplichten van frequente bijeenkomsten mogelijk contraproductief zijn.

Daarnaast kunnen flexibele benaderingen, zoals hybride of online formaten, worden overwogen om studenten meer autonomie te geven in hoe ze deelnemen aan groepsactiviteiten, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van hun leerervaring.

Toekomstig Onderzoek

Voor toekomstig onderzoek zou het nuttig zijn om gebruik te maken van objectieve maatstaven voor sociale interactie, zoals observaties of log data van online interacties. Dergelijke methoden kunnen een dieper inzicht bieden in de feitelijke dynamiek van interacties tussen studenten, wat verder gaat dan zelfrapportage. Hierdoor kunnen onderzoekers nauwkeuriger beoordelen hoe specifieke interactieve elementen bijdragen aan de leerervaring en de academische prestaties van studenten. Hoewel de steekproef die bestond uit psychologiestudenten van de Rijksuniversiteit Groningen waardevolle inzichten heeft opgeleverd, biedt deze een beperkte kijk.

Vergelijkbare studies op andere universiteiten en binnen andere studierichtingen zouden kunnen bijdragen aan de generaliseerbaarheid van de bevindingen. Het uitbreiden van

het onderzoek naar diverse onderwijsinstellingen en disciplines kan variaties in sociale interactiepatronen blootleggen en inzicht bieden in hoe deze variëren afhankelijk van institutionele contexten en academische achtergronden. Bovendien is de relatie tussen docent en studenten in dit onderzoek niet nader onderzocht, hoewel deze een belangrijke rol kan spelen in de relatie van sociale interactie en samenwerking. In toekomstig onderzoek zou de focus moeten liggen op hoe de rol en interacties van docenten binnen coöperatieve leeromgevingen de sociale dynamiek beïnvloeden. Het onderzoeken van factoren zoals docent-studentverhoudingen, begeleidingsstijlen en feedbackmechanismen kan hieraan bijdragen.

Conclusie

Huidige studie toont aan dat zowel de frequentie van online en offline ontmoetingen zonder supervisor, als de interactieterm van houding ten opzichte van samenwerken, geen significante invloed hebben op de tevredenheid van studenten met hun leerervaring. Echter, een positieve houding ten opzichte van samenwerken blijkt wel een belangrijke voorspeller van tevredenheid te zijn. Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op de rol de houding ten opzichte van samenwerken en de relatie met supervisors om beter te begrijpen welke factoren bijdragen aan tevredenheid met de leerervaring. Dit inzicht kan helpen bij het ontwikkelen van effectievere educatieve programma's waar samenwerken centraal staat.

Referenties

- Babic, T., Kolar, L., & Milicevic, M. (2021, 27 september). Individual, cooperative and collaborative learning and students' perceptions of their impact on their own study performance. In *2021 44th International Convention On Information, Communication And Electronic Technology (MIPRO)*.
<https://doi.org/10.23919/mipro52101.2021.9596728>
- Buchs, C., Gilles, I., Antonietti, J., & Butera, F. (2015). Why students need to be prepared to cooperate: a cooperative nudge in statistics learning at university. *Educational Psychology, 36*(5), 956–974. <https://doi.org/10.1080/01443410.2015.1075963>
- Burdett, J. (2007). Degrees of separation — balancing intervention and independence in group work assignments. *Australian Educational Researcher, 34*(1), 55–71.
<https://doi.org/10.1007/bf03216850>
- Chiriac, E. E. (2014). Group work as an incentive for learning — students' experiences of group work. *Frontiers in Psychology, 5*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00558>
- Chmelárová, Z., & Pasiar, L. (2023). Attitudes of Economics Students Towards Teamwork at University. *International Journal Of Engineering Pedadogy, 13*(6), 4–16.
<https://doi.org/10.3991/ijep.v13i6.39733>
- Darnon, C., Dompnier, B., Delmas, F., Pulfrey, C., & Butera, F. (2009). Achievement goal promotion at university: Social desirability and social utility of mastery and performance goals. *Journal Of Personality And Social Psychology, 96*(1), 119–134.
<https://doi.org/10.1037/a0012824>
- Feng, S., Qiu, S., Gibson, D., & Ifenthaler, D. (2022). The Effect of Social Closeness on Perceived Satisfaction of Collaborative Learning. In *Cognition and exploratory learning in the digital age* (pp. 101–113). https://doi.org/10.1007/978-3-031-18512-0_7

- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365–379. <https://doi.org/10.3102/0013189x09339057>
- Kennett, D. J., Stedwill, A. T., Berrill, D., & Young, A. M. (1996). Co-operative learning in a university setting: Evidence for the importance of learned resourcefulness. *Studies in Higher Education*, 21(2), 177–186. <https://doi.org/10.1080/03075079612331381348>
- Kromrey, J. D., & Purdom, D. M. (1995). A comparison of lecture, cooperative learning and programmed instruction at the college level. *Studies in Higher Education*, 20(3), 341–349. <https://doi.org/10.1080/03075079512331381605>
- Laal, M., & Ghodsi, S. M. (2012). Benefits of collaborative learning. *Procedia: Social & Behavioral Sciences*, 31, 486–490. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.12.091>
- León-Del-Barco, B., Mendo-Lázaro, S., Felipe-Castaño, E., Fajardo-Bullón, F., & Iglesias-Gallego, D. (2018). Measuring Responsibility and Cooperation in Learning Teams in the University Setting: Validation of a Questionnaire. *Frontiers in Psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00326>
- Liu, Z., & Xu, W. (2023). Unveiling the power of social interactions: A systematic review of student experiences in informal learning space. *Environment Social Psychology*, 9(1). <https://doi.org/10.54517/esp.v9i1.1867>
- Parahoo, S. K., Santally, M. I., Rajabalee, Y., & Harvey, H. L. (2015). Designing a predictive model of student satisfaction in online learning. *Journal Of Marketing For Higher Education*, 26(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/08841241.2015.1083511>
- Richardson, J. C., & Swan, K. (2019). EXAMINING SOCIAL PRESENCE IN ONLINE COURSES IN RELATION TO STUDENTS' PERCEIVED LEARNING AND SATISFACTION. *Online Learning*, 7(1). <https://doi.org/10.24059/olj.v7i1.1864>

- Rudawska, A. (2017). Students' Team Project Experiences and Their Attitudes Towards Teamwork. *Journal Of Management And Business Administration Central Europe*, 25(1), 78–97. <https://doi.org/10.7206/jmba.ce.2450-7814.190>
- So, H., & Brush, T. A. (2008). Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors. *Computers And Education/Computers & Education*, 51(1), 318–336. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2007.05.009>
- Students' perceptions of group projects: the role of race, age, and slacking. (2006). *College Student Journal, Coll. Stud. J.* 40, 132-139.
- Wengrowicz, N., Swart, W., Paul, R., Macleod, K., Dori, D., & Dori, Y. J. (2018). Students' Collaborative Learning Attitudes and Their Satisfaction with Online Collaborative Case-Based Courses. *The American Journal Of Distance Education*, 32(4), 283–300. <https://doi.org/10.1080/08923647.2018.1511509>
- Yesuf, M. Y., & Anshu, A. H. (2022). The Impact of the Use of Collaborative Writing on Attitude of EFL Students towards Learning Writing Skills. *International Journal Of Education And Literacy Studies*, 10(3), 113–120. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.10n.3p.113>
- Zakaria, E., Solfitri, T., Daud, Y., & Abidin, Z. Z. (2013). Effect of Cooperative Learning on Secondary School Students' Mathematics Achievement. *Creative Education*, 04(02), 98–100. <https://doi.org/10.4236/ce.2013.42014>